

SİYASİ ANALİZ

Rus Wagner Kuvvetleri Komutanının İsyanının Arka Planı

H.13 Zilhicce 1444 / M015 Temmuz 2023

Hizb-ut Tahrir

Siyasi Analiz

Rus Wagner Kuvvetleri Komutanının İsyanının Arka Planı

24 Haziran 2023 tarihinde Rus Wagner kuvvetleri komutanı, Rus ordusuna karşı isyan başlattığını duyurdu. Rusya Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı ile görüşme talebinde bulundu. Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı'nu sert bir dille eleştiren Wagner lideri, güçlerinin Moskova'ya doğru ilerlemeye başladığını açıkladı. Konuyla ilgili kısa bir konuşma yapan Rusya Devlet Başkanı Putin, isyanı ihanet ve sırttan bıçaklama olarak değerlendirdi. Belarus Devlet Başkanının arabuluculuğunun ardından Wagner lideri, Moskova'ya ilerleyişini durdurdu ve Belarus'a gitmesi konusunda anlaşma sağlandı. Batı, isyanın patlak vermesine ve hızlı bir şekilde durmasına şaşırды. Bu isyan neden yaşandı? Rusya için hangi sonuçları doğurdu? Bu isyanın arkasında Batı'nın ya da Amerika'nın bir parmağı var mı?

Cevabın açıklığa kavuşması için aşağıdaki hususlara bir göz atacağız:

1- Wagner Grubu, bir Rus yarı devlet güvenlik şirkettir. 2014 yılında milyarder Yevgeny Prigojin tarafından kurulmuştur. Prigojin, Putin'e yemek hazırlayan bir restoranın sahibi olduğu için Putin'in yakın sırdaşı olarak biliniyor. Wagner Grubu, Rusya Savunma Bakanlığı ile anlaşma yaparak, kamplarında üyelerini eğitiyor ve ayrıca onlardan silah tedarik ediyor, Rus devletinin kirli askeri ve güvenlik görevleri ile bazı ekonomik işlerini yürütüyor. Irak işgalinin ilk yıllarında ABD askerleri ile birlikte kirli bir rol üstlenen ünlü Amerikan şirketi Blackwater'a benziyor. Hesap verebilirlik ve yasal kovuşturmadan muaf, hesap vermeksizin ve yasal kovuşturma olmaksızın cinayetleri, suikastları, tutuklamaları ve işkenceleri organize ediyor. Misyonu ve eylemlerini Rusya'nın dışında gerçekleştiren Wagner'ı Rus devleti en son Ukrayna'da yürüttüğü savaşta kullandı. 27 Haziran 2023'te Kremlin'de askerlerle bir araya gelen Putin Mayıs 2022'den Mayıs 2023'e kadar Wagner şirketine 86 milyar 262 milyon ruble (1 milyar dolar) ödeme yaptığını söyledi. Bu nedenle grubun lideri, parası ve silahı olduğu, on binlerce üyeye liderlik ettiği, Ruslar arasında popüler olduğu için güçlendiğini, rejime şantaj yapabileceğini ya da tehdit edebileceğini düşündü. Wagner liderinin, yüksek mevkilerde dostlarının olması, özellikle de Wagner güçlerinin Suriye, Libya, Mali ve Orta Afrika'da birden fazla ülkede konuşlanması nedeniyle ego ve kibre kapıldığı görülüyor...

2- Wagner Grubu, Rusya'nın Ukrayna'da yürüttüğü savaşa, özellikle de aylarca süren Bakhmut çatışmasına dahil olunca popüler oldu. Grubun lideri Yevgeny Prigojin'in adı, başta Bakhmut olmak üzere Ukrayna'daki çatışmalar sırasında güçlerine askeri teçhizat sağlamadığı gerekçesiyle özellikle Rusya Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı'nu eleştirmesi nedeniyle haberlerde çokça yer almıştır. Prigojin, Rusya Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı'nu eleştiri yağmuruna tutmuş, hatta hainlikle suçlanmış ve görevlerinden alınmalarını istemişti. Ukrayna'da on binlerce Rus'un ölümünden ve kazanılan toprakların düşmana teslim edilmesinden Rus ordusunu sorumlu tutmuştu. Aynı zamanda Rusya'nın Ukrayna savaşını da eleştirdi. 23 Haziran 2023'teki isyanından bir gün önce Telegram hesabından yaptığı açıklamada, "Şoygu'nun mareşal olabilmesi için, ikinci bir kahramanlık madalyası alabilmesi için savaşa ihtiyaç vardı. Bu yüzden Ukrayna'nın işgali için bastırды. Ukrayna'nın savaştan önce NATO ile birlikte Rusya'ya saldırıyı planladığı doğru değil. Savunma Bakanlığı, Ukrayna'nın Rusya'ya saldırı için NATO ile ittifak kurduğunu öne sürerek Başkan Putin'i ve Rusları kandırды. Moskova, güçlerini Kiev'in karşı saldırısının ardından Ukrayna'nın doğusundan ve güneyinden geri çekiyor" dedi.

3- Wagner Grubu lideri 24 Haziran 2023 Cumartesi sabahı Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırısının ana merkezi olan Rusya'nın Rostov kentindeki ordu komutanlığının karargahına girdiğini, bir havaalanı da dahil olmak üzere askeri bölgelerin kontrolünü ele geçirdiğini duyurdu. Prigojin, Telegram kanalından paylaştığı görüntüde "Karargâhta bulunuyoruz. Sabah saat 7:30" (4:30 GMT), Rostov'da askeri havaalanı dahil askeri tesisler de kontrolümüzde bulunuyor. Birçok toprak kaybedildi. Ölen Rus asker sayısı, üstlere bildirilenlerden 3-4 kat daha fazladır." ifadelerini kullandı ve Rus ordusuna yönelik suçlamasını yineledi. Cephedeki durum hakkında gerçeği gizlemekle suçladı. Prigojin, "Ölen Rus asker sayısı, üstlere bildirilenlerden 3-4 kat daha fazladır. Bazı günlerde 1000'e kadar asker kaybı yaşanıyor. Savaşmak istemeyenlerin yanı sıra ölü, yaralı ve kayıplar da var. Rusya Genelkurmay Başkanı Valery Gerasimov, binaya yaklaştığımızı öğrenince kaçtı... Wagner'in güçlerini dağıtmak istediler" dedi. Güçlerinin Ukrayna sınırındaki Rostov şehrine, daha sonra Voronej şehrine ve ardından Rusya'nın başkenti Moskova'dan yaklaşık 510 km uzaklıktaki Lipetsk şehrine doğru ilerlediğini, Moskova'ya 200 km kaldığını açıkladı." Yine de bir geri dönüş kapısını açık bıraktı, açıkça Putin'i suçlamaktan kaçındı. 26 Haziran 2023 tarihinde Telegram hesabından yaptığı açıklamada "Güçlerinin Moskova'ya doğru yürüyeceğini ancak Başkan Putin'i devirme gibi bir niyetinin olmadığını, grubun Wagner'in tasfiyesini ve Savunma Bakanlığı'na entegrasyonunu engellemek için Moskova'ya yürüdüğünü ve kan dökülmesini önlemek için üstlerine dönmesi talimatı verdiğini söyledi."

4- Prigojin'in doğrudan Putin'i hedef almaması fayda etmedi, zira Rusya Devlet Başkanı isyanın gerçekleşmesinden saatler sonra isyanı bastırmakla tehdit etti. 24 Haziran 2023 tarihinde Rus televizyonunda yaptığı açıklamada Putin, "Özel askeri grup Wagner'in silahlı isyanı ihanettir ve Rus ordusuna karşı silaha sarılan herkes cezalandırılacaktır. Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri, silahlı isyanı organize edenleri etkisiz hale getirmek için gerekli emri aldı. Şu anda, halkımızın geleceği belirleniyor ve tüm güçlerin birleşmesi gerekiyor. Her türlü kavgayı bir kenara bırakmak lazım. Dün gece tüm eksenlerdeki askeri komutanlarla iletişim kurdum. Tehdide karşı tepkimiz çok sert olacak. Yaşananlar ihanet ve sırttan bıçaklanmadır. Rusya'nın Nazizm'e karşı savaş yürüttüğü bir dönemde isyan macerasına atılanlar var. Herhangi bir iç huzursuzluk devlet için ölümcül bir tehdittir ve Rus halkına atılmış bir tokattır" açıklamasını yaptı ve Wagner liderini "kişisel hırslara" sahip olmakla suçladı. Wagner lideri "Putin'in kendilerine hain derken yanıldığını" ifade etti ve "Putin'in yanlış tarafı seçtiğini ve Rusya'nın yeni bir başkana sahip olacağını söyledi. (24.6.2023 Telegram)

5- Ve böylece işler daha da kötüye gitmiş Rusya için Ukrayna'daki savaş koşulları son derece zorlaşmıştır. Savaş, Rusya'yı iyice yormakta, maddi ve insani kaynaklarını tüketmektedir. Rusya kayda değer bir ilerleme sağlayamamıştır. Mevzilerini müdafaa halindedir, hatta bazı mevzilerinden geri bile çekilmektedir. Bu isyan Rusya için, özellikle Başkan Putin için ölümcül olabilir. Putin hem kendi kaderini hem de ülkesinin kaderini belirleyecek bir savaş girdabının içine düştü. Bu kritik aşamada Rusya Devlet Başkanı, isyanı durdurması ve sorunu barışçıl bir şekilde halletmesi için Belaruslu mevkidaşından arabuluculuk yapmasını istedi. Belarus Devlet Başkanlığı Ofisi tarafından yapılan yazılı açıklamada "Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'i Wagner lideri ile yapılan müzakerelerin sonuçlarına ilişkin ayrıntılı olarak bilgilendirdi. Rusya Devlet Başkanı, Belaruslu mevkidaşını destekledi ve yapılan görüşmeler için teşekkür etti" denildi. Wagner grubu liderine güvenlik garantileri de dahil olmak üzere krizin çözümü için bir teklif sunuldu. Müzakereler Başkan Putin ile koordinasyon içinde yürütüldü. Başkan Putin ile Lukaşenko arasındaki mutabakatın en önemli noktaları açıklamalarda bulunan Kremlin sözcüsü Dmitry Peskov, "Prigozhin'in kampanyasına katılmayı en başından reddeden bazı Wagner savaşçıları, Rus silahlı kuvvetlerinin saflarına katılma olanağına sahip olacak. Herhangi bir adli kovuşturmayla tabi tutulmayacaklar. Prigojin'e yönelik açılan ceza davası kapanacak. Prigojin Belarus'a gidecek." dedi. (25.06.2023 Russia Today) Böylece Putin isyanı bastırması, Rusya'yı birçok kayıp ve çatışmadan kurtarmıştır.

6- Öyle görünüyor ki Wagner lideri, doğaçlama hareket ediyordu. Moskova'ya ulaşır, destek kazanır ve devlet de onu ortadan kaldıramazsa, Putin'i görevden alıp yerine geçmeyi arzuluyordu. Fakat ilerleme cesaretine gösteremeyip başarısız olmaktan korkmuştur. Putin'in Belarus aracılığıyla tehdit etmesi, affedeceğini ve Belarus'a gitmesine izin vereceğini söylemesi, Prigojin'in riske karşılık güvenliği tercih ettiği görülüyor. 25 Haziran 2023 tarihinde açıklanan söz konusu mutabakatın ardından Wagner lideri Telegram'dan yaptığı açıklamada, "Askerlerimiz kan dökülmemesi için üslerine geri dönecekler. 23 Haziran'da adalet yürüyüşüne çıktık. 24 saat içinde Moskova'ya 200 kilometre yaklaştık. Bu süre içinde savaşılarımızın bir damla kanını akıtmadık." dedi.

7- Böylece Putin, geçici de olsa krizi önlemiş oldu. 26 Haziran 2023 tarihinde Rus televizyonunda yaptığı konuşmada Putin, "Wagner isyanını bastırarak bir felaketi önledik. Belarus Cumhurbaşkanı Aleksandr Lukaşenko'ya durumun barışçıl çözümüne yönelik çabaları ve katkılarından dolayı minnettarız... Ancak isyanın organizatörleri, ülkelerine, halkına ihanet ederek, suça sürüklediklerine de ihanet ettiler. Bu sivil dayanışma herhangi bir şantajın, iç kargaşa yaratmaya yönelik her girişimin başarısızlığa mahkûm olduğunu göstermiştir." dedi. Putin, "Wagner savaşçılarına orduya katılma teklifini yeniledi ve isteyen Belarus'a gidebilir." ifadelerini kullandı. Putin "Batı ve Kiev, Rusya'da bir iç savaş çıkmasını istedi ve güvenlik birimleri Rusya'yı koruma yeminine sadık kaldı" dedi. Bu, isyanın Rus devletini tehdit ettiği, rejimde ve Başkan Putin'in imajı ve prestijinde bir sarsıntı yarattığı, Rusya'nın uluslararası duruşunu etkilediği anlamına geliyor. İsyân, Rusya'nın iç durumunun endişeli ve istikrarsız olduğunu göstermiştir.

8- Batının pozisyonuna gelince, isyana ve bu kadar çabuk durmasına şaşırıldıkları görülüyor, oysa isyanın devam etmesini istemişlerdir. Bu nedenle tüm ilgi ve odaklarını Rusya'da olup bitenlere yoğunlaştırmışlardır. Bu ülkelerdeki yetkililer arasında iletişim ve telefon trafiği başladı. Çünkü böyle bir isyan Ukrayna'daki savaşın gidişatını etkileyecek, Rusya için işleri tersine çevirecek ve belki de Batı istediğini elde edebilecekti. Amerika, yaşananlara ilişkin tavrını ortaya koydu. Başkan Biden, "Bizim bununla hiçbir ilgimiz yok. Bu, Rus sistemi içindeki bir mücadelenin parçasıydı" şeklinde konuştu. Biden "Ulusal güvenlik ekibine Rusya'daki gelişmeleri yakından takip etmeleri talimatını verdiğini" söyledi. ABD Dışişleri Bakanı Blinken "Bu konuda spekülasyon yapmak istemiyorum. Film hala devam ediyor ve henüz son perdeyi görmedik" dedi. Söz konusu isyanı Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in otoritesine doğrudan bir meydan okuma olduğunu belirten Blinken, Putin'in otoritesinde daha önce olmayan çatlakların ortaya çıktığını belirtti. Çatışma başladığı kadar hızlı bir şekilde çözülmüş olsa da bu Putin'in otoritesine doğrudan bir meydan okumaydı. Dolayısıyla derin bazı soruları gündeme getiriyor. Rusya'da Putin yönetimindeki gerçek çatlakları gösteriyor." dedi. (26.06.2023 CBS) ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Matthew Miller gazetecilere verdiği demeçte, "Wagner isyanı Rusya'nın iç meselesidir, ABD'nin isyanla bir ilgisi yoktur... Cumartesi günü Wagner isyanı sırasında "ABD'nin Moskova Büyükelçisi aracılığıyla" Ruslarla temasa geçtik. Yevgeny Prigojin'in bu savaşın gerekçesini doğrudan sorguladığını görmek ve savaşın esasında yalan bir temele dayandığını ilan etmesi yeni bir durumdur..." diye konuştu." (26.06.2023 Reuters, alweeam) Avrupa Birliği dışişleri bakanları "Rusya'da hafta sonu bastırılan isyanın, Moskova'nın Ukrayna'da yürüttüğü savaşın iç istikrarsızlığa neden olduğunu ve askeri gücünü baltaladığını gösterdiğini söylediler." Avrupa Birliği dış politika koordinatörü Joseph Borrell, "Bu hafta sonu yaşananlar, Ukrayna'ya karşı savaşın Rus gücünü kırdığını ve siyasi sistemini etkilediğini gösteriyor." değerlendirmesinde bulundu. (26.06.2023 alweeam) NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg de "Rusya'daki olaylar bir iç meseledir. Rusya'nın nükleer silah kullanmaya hazırlandığına dair hiçbir işaret görmüyoruz" açıklamasında bulundu." (26.06.2023 Sky news)

9- Amerikalılar ve Batılılar isyanla hiçbir ilgilerinin olmadığını teyit ettiler. Bu vurgulamalara rağmen Batılıların özellikle Amerikalıların Wagner liderini şu ya da bu şekilde böyle bir şey yapmaya teşvik etmeleri olasıdır. Aksi halde böyle bir eyleme kalkışması zordur, çünkü omurgasını sabıka kaydı olan kişilerin oluşturduğu bir milis gücüne sahiptir. Prigojin, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Amerikalıların iktidara gelmesi ve Sovyetler Birliği'ni devirmesi için teşvik

ettiği Rusya'nın ilk devlet başkanı Yeltsin'e benziyor. Daha sonra ABD'nin Yeltsin'i yönlendirdiği ortaya çıktı. Bu konuyla ilgili olarak 15 Mayıs 2023 tarihinde Washington Post, Wagner liderinin bir Afrika ülkesinde Ukraynalı yetkililerle görüştüğünü, Ukrayna kuvvetlerinin Bakhmut'ta milislerinin önünden çekilmesi karşılığında Rus silahlı kuvvetleri hakkında Kiev'e bilgi vermeye hazır olduğunu söyledi. Gazete, sızan ABD istihbarat belgelerine ve isimsiz ABD ve Ukraynalı yetkililere dayandığını belirtti. Ancak Prigojin Telegram hesabından yaptığı açıklamada Washington Post gazetesinin bu haberini kesinlikle yalanladı ve komik buldu. Kremlin sözcüsü Dmitry Peskov, "Washington Post'un yayınladığı bilgilerin yanıltıcı haber olduğunu" söyledi. (16.05.2023 AFP) Prigojin ve Kremlin, bu haberi yalanlasa da Prigojin Rusya'nın askeri harekâtını ve Savunma Bakanı'na eleştirmiş ve Ukrayna savaşı kararının Savunma Bakanlığı'nın değil, bizzat Başkan Putin'in kararı olduğunu bildiği halde Savunma Bakanını Başkan Putin'i yanıltmakla suçlamıştır. Zira Russia Today televizyonunun canlı yayınladığı toplantıda, Putin'in savaştan iki gün önce 22 Şubat 2022 tarihinde iktidarındaki üst düzey yetkililerle bir toplantı yaptığı görüldü. Onun için savaş kararı, Savunma Bakanı'nın değil, Başkan Putin'in kararıdır. Wagner liderinin, savaş kararını eleştirmesi ve savaş kararının Savunma bakanlığının değil bizzat Başkan Putin'in kararı olduğunu bildiği halde Savunma Bakanlığı'na atfetmesi, Başkan Putin'i eleştirmekten ve hedef almaktan kaçındığını gösteriyor. Çünkü Batıyı özellikle de Amerikalıları memnun etmek amacıyla savaşa inanmadığı ve savaşın doğru olmadığı açıklaması nedeniyle Putin'in intikam almasından korkmuştur... Amerikalıların, Ukraynalılar veya varlıkları aracılığıyla Prigojin ile iletişim kurmaları ve böyle bir eylemde bulunmaya teşvik etmeleri uzak ihtimal değildir. Ancak Putin'in tehditlerini görünce, kendine güvenemeyip geri adım atmış, kellesini kurtarıp Belarus'ta sürgünde yaşamayı tercih etmiş olabilir.

10- Bu isyan, 1999'da iktidara geldiğinden bu yana Putin için en büyük meydan okumadır. Başkalarını isyana teşvik etmesi olasıdır. Başta kendisi olmak üzere güçlerinin çoğunun suçlulardan oluştuğu bir milis lideri, Putin'in prestijini ve itibarını sarsmıştır! Bu, Putin'in düşünüldüğünden daha zayıf olduğunu, çıkmazda olduğunu ve bir isyancı ile uzlaşmayı yeğlediğini gösteriyor! Bu olay Putin'in suratına atılmış bir tokattır, liderliğine ve ülkesine olan güveni sarsmıştır... Doğudaki ve batıdaki sömürgeci kafir ülkeler, varlıklarını sarsacak birileri olmadığı için ayakta kalıyorlar... Belki de tarih tekerrür ediyor, yeryüzü yeniden Hilafet ile aydınlanacaktır. Hilafet, yeni Persleri ve Romalıları ortadan kaldıracaktır. Rusya ve Batı, geçmişte ve günümüzde Müslümanlara karşı komplo kurmuştur. Her biri şeytandır, İslam'a ve Müslümanlara karşı savaşta biri diğerinden daha az şeytan değildir. Allah onların amellerini boşa çıkaracak, onları birbirleriyle sınyacak ve insanlığı onların şerlerinden kurtarmak için dinine yardım edecektir.

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ **"Şüphesiz ki, Rasûllerimize ve iman edenlere dünya hayatında ve şahitlerin şahitlik edecekleri günde yardım ederiz."** [Mümin 51]

H.13 Zilhicce 1444
M.01 Temmuz 2023